

Inspelning från polisens kroppskamera tillåts som bevisning

Frågan i målet i Högsta domstolen var om bevisning som har åtkommit i strid med den misstänktes rätt till försvarare ska avvisas. Högsta domstolen kommer fram till att sådan bevisning normalt ska tillåtas. Vilken betydelse bevisningen ska få ska i stället, med beaktande av de krav som rätten till en rättvis rättegång ställer, bedömas inom ramen för domstolens fria bevisprövning.

Målet rörde grovt vapenbrott. Vapnet hittades vid en husrannsakan. Den tilltalade valde att inte yttra sig i tingsrätten. Han dömdes ändå till två års fängelse, främst med stöd av närvarande polisens uppgifter om vad han hade sagt om vapnet vid husrannsakan.

I hovrätten valde den tilltalade att ge sin version av händelsen och förnekade att det var hans vapen. Åklagaren åberopade då som ny bevisning en inspelning från kroppskameran på en polis som gjordes i samband med att den tilltalade, som då var gripen som misstänkt för brott, transporterades till arresten. Den tilltalade var inte medveten om att inspelningen gjordes och hade inte informerats om sin rätt till försvarare eller sin rätt att inte yttra sig och inte belasta sig själv. Han gjorde bl.a. gällande att hans rättigheter enligt Europakonventionen hade inskränkts på ett sådant sätt att det skulle strida mot hans rätt till en rättvis rättegång att tillåta bevisningen. Hovrätten ansåg att den tilltalades rättssäkerhetsgarantier enligt rättegångsbalken och Europakonventionen hade åsidosatts på ett sådant sätt att det var uppenbart att inspelningen skulle bli utan verkan som bevis. Bevisningen avvisades därför med stöd av en bestämmelse i rättegångsbalken som ger möjlighet att avvisa bevisning i sådana fall. Hovrätten frikände den tilltalade.

Högsta domstolen konstaterar att i svensk rätt tillämpas fri bevisprövning, vilket innebär att parterna i regel får lägga fram vilken bevisning som helst och att domstolen är fri att avgöra vilket bevisvärde ett visst bevis har. Som huvudregel kan parterna åberopa relevant bevisning även om den inte har tillkommit i föreskriven ordning. Ett bevis som uppenbart skulle bli utan verkan får avvisas, men det ställs då krav på att beviset helt kan fränkännas värde. I allmänhet är det mycket svårt att i förväg uttala sig om resultatet av viss bevisning.

Enligt Europakonventionen har den som är anklagad för brott rätt att biträdas av en försvarare – normalt redan vid det första polisförhöret – rätt att inte yttra sig och att inte belasta sig själv, samt rätt att informeras om dessa rättigheter. Om bevisning har tillkommit i en situation när rättigheterna har inskränkts råder en presumtion för att rätten till en rättvis rättegång har kränkts.

Europadomstolen har emellertid inte i sin praxis uppställt något krav på att denna typ av bevisning ska avvisas, utan det är möjligt att i stället ta hänsyn till hur bevisningen har tillkommit vid bevisvärderingen. Presumtionen om att

rättegången inte har varit rättvis kan vidare brytas. Vid den prövningen ska en helhetsbedömning av komplex natur göras, varvid en rad omständigheter ska beaktas. Det innebär att det inte går att dra slutsatsen att bevisning som har tillkommit i strid med rätten till försvarare alltid ska helt fränkännas värde. Normalt föreligger därför inte förutsättningar att avvisa sådan bevisning på den grunden att den uppenbart skulle bli utan verkan.

Högsta domstolen ändrar mot denna bakgrund hovrättens beslut och tillåter bevisningen. Hovrättens dom undanröjs. Målet ska nu prövas på nytt i hovrätten.

Målnr: B 4175-20